

Т. М. Шарова, Г. Г. Кулінич,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

ПРОБЛЕМАТИКА ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ВОЛОДИМИРА РОДІОНОВА ЯК РЕФЛЕКСІЯ ДИНАМІКИ ЖИТТЯ

У статті розглядається творчість Володимира Родіонова, який і сьогодні створює неперевершені зразки поезії та прози. Наукове дослідження дозволяє говорити про те, що автором піднімаються масштабні проблеми, які хвилюють людство упродовж усього життя (війни, жінки, безправ'я, значущість ролі поета в житті суспільства, ролі церкви й віри для людини). Його лірика є пейзажною, релігійною, інтимною, і в той же час філософською та громадянською. У статті зазначається, що твори Володимира Родіонова не є розважальними, а направлені на доросле розуміння сутності означених проблем.

Ключові слова: контраст, реценція, епістолярій, проблема, художній твір, особистість.

В статье рассматривается творчество Владимира Родионова, который и сегодня создает непревзойденные образцы поэзии и прозы. Научное исследование позволяет говорить о том, что автором поднимаются масштабные проблемы, которые волнуют человечество на протяжении всей жизни (войны, женщины, бесправия, значимость роли поэта в жизни общества, роли церкви и веры для человека). Его лирика является пейзажной, религиозной, интимной, и в то же время философской и гражданской. В статье отмечается, что произведения Владимира Родионова не являются развлекательными, а направлены на взрослое понимание сущности указанных проблем.

Ключевые слова: контраст, круглосуточно, эпистолярій, проблема, художественное произведение, личность.

In the article the work of Vladimir Rodionov, this today provides outstanding examples of poetry and prose. Scientific research suggests that the author raised large-scale problems of concern to humanity throughout our lives (war, women, lawlessness, the importance of the role of the poet in society, the role of churches and faith to humans). His lyrics are landscaped, religion, intimate, and at the same time philosophical and civil. The article states that the works of Vladimir Rodionov is not entertaining, and aimed at adult understanding the essence of the aforementioned problems.

Keywords: contrast, reception, correspondence problem, artwork, personality.

Харківський письменник Родіонов Володимир Олександрович за свою літературну діяльність, що складає понад 40 років, видав більше 50 поетичних, прозових та перекладних збірників, неодноразово друкувався в харківських газетах та журналах. За плідну роботу увійшов до плеяди кращих митців Харкова. Член Національної спілки письменників України з березня 1990 року. Став лауреатом літературної премії України ім. Миколи Ушакова, обласної премії ім. Олександра Масельського, премії України ім. Володимира Короленка, всеукраїнської премії ім. Володимира Сосюри, всеукраїнської премії ім. Петра Василенка, муніципальної премії ім. Костя Гордієнка тощо.

Володимир Родіонов став одним із тих письменників, хто невтомно працює над вивченням життя, не створюючи ілюзій та вигаданих історій. На злеті своєї літературної діяльності митець вже заглибився у світ актуальних його часу проблем і продовжує рухатись у цьому напрямі зараз. Кут зору митця спрямований на диференційні проблеми: війни та миру, духовного та матеріального, загальнолюдського та індивідуального, ролі поета, минуле та сучасне.

Актуальність дослідження полягає в тому, що митець по-новому сприймає та аналізує, оскільки синтезує різні хронологічні межі, а саме відлік стартує у минулому столітті й до наших днів, оскільки митець став свідком і тих, і інших. Контраст між минулим та сучасністю, поєднання прози та поезії, аналіз загальнолюдських одвічних проблем – це одні з тих рис, що характеризують його творчість. Унікальністю змалювання проблем слугує життєвий досвід, факт на який автор спирається у літературі. Митець засвідчує зміни як історичні, так й суспільні шляхом осмислення життєвих реалій. Поетичне обрамлення, лаконічність викладу спрямована на заглиблення в локальну проблему.

Володимир Родіонов уникає «шаблонності», оскільки прагне розробити свій власний стиль, що уникатиме нагромадження тем й сприятиме лаконічному викладу проблематики. Літературна спадщина має дидактичне спрямування як на дорослого, так й на юного реципієнта, подає проблеми, що вимагають від суспільства нагального вирішення. Володимир Родіонов пише не для мистецтва, а задля викриття недосконалостей національних та загальнолюдських. Досліджуючи творчу спадщину Володимира Родіонова виявляємо багатограний спектр проблем, джерело яких є життя у всіх його проявах.

Творчість Володимира Родіонова досліджували критики та літературознавці, які виявляли манеру його письма та художній світогляд як майстра слова. Здебільшого це поодинокі статті, які частіше за все з'являлися на сторінках періодичних видань (Т. Данильчук, М. Коцюбинська, І. Перепеляк, М. Самусь, Д. Смирнова, Ю. Стадниченко, М. Тараненко, Р. Третяков, В. Федорнів, А. Філатов, С. Чернишова, Б. Чичибабін, Ж. Шатилова, А. Шпиталь та ін.). У дослідженнях зазначених науковців аналіз творчості Володимира Родіонова подано лише в загальному ракурсі. На сьогодні відсутні монографічні роботи, які б систематизували художню спадщину письменника та подавали б аналіз його поезій, прози та епістолярію.

Рецепція загальнолюдських проблем у творчості Володимира Родіонова зазнає впливу динаміки життя. Це пояснюється синкретизмом різних хронологічних періодів, а саме відлік стартує у минулому столітті й до наших днів, оскільки митець став свідком і тих, і інших. Відповідно, творча спадщина охоплює проблеми не одного дня, не одного тижня, не одного місяця, бо постають загальнолюдськими й належать до одвічних питань, що осмислюються залежно від певного часового проміжку, порівнюються, засвідчують зміни як позитивні, так й негативні. Письменник в проблематиці зберігає вірність простим, «абетковим», істинам життя, що змальовуються на тлі конкретного суспільства.

Синкретизм проблематики минулого та сучасного є не випадковим. Це пояснюється тим, що митець прагне осмислити проблеми вже сформовані, які притаманні суспільству, проте в майбутньому є можливість уникнути тих чи інших недосконалостей, свідком яких став автор. У літературному добробку простежується тенденція до наростання проблематики, що характерна саме для нашого покоління й інколи порівнюються з минулим шляхом ретардації сюжетної лінії, тому ці питання постають гостро-актуальними на сьогоднішній день.

Проблематика художніх творів характеризується тим, що письменник у власних творах використовує лише достовірні свідчення, події. Володимир Родіонов за своїм покликанням – «біограф» [3, с. 3]. Він осмислює і малює те, що було, що обов'язково мало місце як факт, пережите ним або його героями [4, с. 93]. Митець ніби вихоплює життєву ситуацію, що сповнена сюжетною гостротою, динамічністю, повчальним змістом із різних хронологічних меж: його юність («Кохання першого яса», «Білий танець»), молодість, зрілість та сучасний світ. Автор створює всі умови задля того, щоб переконливо й лаконічно відтворити зміст. Прагне усвідомити всю розмаїтість життя. Такі особливості найбільше притаманні прозі.

Кожна висвітлена проблема у творчості письменника пов'язана з рідною місцевістю, оскільки екзотичні й далекі країни не приваблюють митця. Осмисленню підлягають ті явища, що притаманні нашому краю. У статті «Високий політ Володимира Родіонова» читаємо: *«Людина сильна своїм зв'язком із рідною землею, місцями, де народилась, вироста, черпала сили для важкого життєвого польоту, вбирала всі запахи землі»* [1, с. 2]. Суб'єктивний аналіз життєвих колізій розкриває той факт, що: *«Кожна людина тільки тоді справжня, коли є у неї святині: рідна земля, мати, народ»* [1, с. 2]. Досліджуючи особливості сприйняття рідної землі, що позначились на формуванні загальної проблематики у контексті життя, можна зазначити, що Володимир Родіонов наголошує на актуальних питаннях суспільства, обираючи місцем дії різні міста (Київ, Харків, Євпаторія, Одеса, Ленінград, Волгоград, окремі місцевості Азербайджану тощо), проте головною ознакою є достовірність фактів, що виступають життєвим матеріалом митця, що був побачений та осмислений ним у конкретному географічному пункті. Поет не використовує інформацію, що була лиш почута, тому заявлені суспільні проблеми завжди є «біографічним фактом». Кожен художній твір, зазвичай, акцентує увагу на одній місцевості, на фоні якої конкретизується подана проблема. Найбільш докладніше митець осмислює рух життя в місті Ірпінь. Це пояснюється тим, що письменник часто відвідував це місто. Володимир Родіонов перебуває в епіцентрі життєвого виру, все, що оточує його, змальовано до дрібниць, що сприяють поглибленню проблематики.

Гострі суспільні питання, що висвітлені в літературному доробку Родіонова, зазвичай розмежовуються автором. Кожен окремий твір поетичного чи прозового характеру завжди ґрунтується на одній гострій проблемі. Митець не прагне одразу синтезувати декілька питань, його завдання – це розглянути весь спектр проблем нашого життя, проте поступово, планомірно в кожному наступному творі. Такий вибір спонукає митця працювати у невеликих за обсягом жанрах, тому вибір пав на есе, що за своїми жанровими особливостями має довільну композицію, невеликий за обсягом, вимагає чітко сформульованої проблеми та теми й не претендує на вичерпне і остаточне трактування поставлених завдань [2, с. 119].

Письменник впродовж літературної діяльності змінював свої погляди на жанри, комбінував, розмежовував їх, але гострота проблем залишилась незмінною. Єдиним джерелом руху в висвітленні проблем є постійна зміна умов життя, поява нових світоглядів, канонів сучасного існування, що вимагають осмислення, конкретизації, а не автоматичного вжитку.

Доволі часто Володимир Родіонов завершує прозу віршовою формою, що сприяє поглибленню аналізу проблеми, одночасно є можливість побачити не тільки світоглядну позицію у прозі, а й в поезії, де інколи, автор може висловити додаткову світоглядну позицію, або ж закріпити вищезазначене у прозовій формі. Згідно з цим можна простежити той факт, що митець не завершує свій твір поезією, оскільки остання виступає своєрідним продовженням, де лаконічно в ліричній формі наявна проблематика. Поетичне завершення прози сконцентровує погляд митця й його розуміння проблеми, проте не виступає остаточним висновком, скоріше привід для подальшого сприйняття та осмислення.

Проблематика художніх творів Володимира Родіонова залежить від змін, що час від часу виникають у нашому середовищі. Якщо іноді ми не звертаємо уваги на певні повсякденні реалії життя й вважаємо їх недоречними для аналізування, то митець повертає кут зору на найдрібніші проблеми, які здатні одразу подати потрібну характеристику, оскільки усвідомлення невеликих проблем вплине на зміну світогляду та вирішення більш складних питань – все ґрунтується на маленьких змінах, що перетворюються в масштабні. У своїх міркуваннях митець йде від конкретного до загального, таким чином проблемні питання набирають гостроту звучання. Митець зазначає: *«Моє завдання простіше – встигнути написати про землю, що мене народила, про небо, позахмарне, яскраве, глибоке, про життя з піднятими вітрилами, про перше кохання з неіснуючим джерелом, про пісню, що злітає до небес жайворонком...»* [2, с. 13]. Тобто спочатку домінують вузькі питання, але автор переконаний у необхідності нагромадження складніших проблем людського буття, використання ширших полотен життя, оскільки впевнений у тому, що треба робити щось масштабніше, щоб рід людський відтанув серцем. Цій меті підпорядкована проблематика всієї творчості Родіонова.

Цінність художніх творів митця полягає в тому, що осмислюються загальнолюдські питання, актуальність яких у різні хронологічні межі не втрачається, крім цього засвідчені новоутворені проблеми сучасного життя. Рефлексія художнього твору прозової або поетичної форми спрямована, зазвичай, на осмислення локальної проблеми, задля її конкретизації.

Базисом для літературної спадщини Володимира Родіонова є життя, його різні прояви та розвиток. Найкраще цей зв'язок аналізується через призму проблематичності його творів, оскільки проблема у митця завжди пов'язана з навколишньою дійсністю, бо саме її витoki – це наше життя, що автор прагне проаналізувати. Дослідити проблеми, що висвітлює митець – це означає ознайомитись із сучасним життям та минулим. Як життя рухається вперед, видозмінюється, так й проблеми, кут зору поета змінюється, що пояснює наявність однієї проблеми, проте відсутня тавтологія у подачі проблеми, оскільки погляди кожного разу змінюються, відбувається перехід від минулого до сучасного, де останні починають все частіше домінувати у творах митця. Письменник не використовує екзотичних картин життя, пейзажів, оскільки прагне писати поетичні твори спираючись на ті факти, що виступають реаліями для кожного з нас, знайомить з дійсністю, що знайома реципієнту.

Володимир Родіонов найперше заявив про себе як поет. Уже перші поезії, а згодом поетичні збірки, характеризувались наявністю гострих проблем, що навіяні самим життям, його умовами. Найпершою проблемою для письменника стала проблема війни, безправ'я, повоєнних років, далі замислюється над системою цінностей людського буття, осмислює значущість ролі поета в житті суспільства, ролі церкви й віри для людини, досліджує сучасний стан й розвиток життя, країни, особистості тощо.

Інтимна (любовна), філософська, громадянська (патріотична), пейзажна, релігійна лірика характеризується відсутністю розважального характеру, оскільки автор прагне конкретизувати, описати причину й наслідок проблем, залучити кожного реципієнта до аналізу, де кожний жанр лірики по-своєму подає огляд поставлених питань.

Отже, проблематика художніх творів Володимира Родіонова повністю базується на життєвих колізіях, що формуються у його творчості як базис для осмислення. Письменник спостерігає за життям, його рухом, щоб надалі використовувати цей матеріал. Кожна проблема змальована під кутом зору таким чином, що реципієнт може сприйняти бінарні риси: позитивне й негативне, усвідомити світогляд митця й сформулювати особисту думку, оскільки відсутній кінцевий висновок. Концепція його творчості – реалістично змалювати проблему й донести її суспільству.

Література:

1. Лісняк С. Високий політ Володимира Родіонова / С. Лісняк // Красная звезда. – 17 июля. – 1993. – С. 9.
2. Родіонов В. Тепле листя: книга есе / В. Родіонов. – Х. : Майдан, 2008. – 70 с.
3. Філатов А. Не талантом єдиним / А. Філатов // Літературна Україна. – 30 марта. – 2006. – С. 3.
4. Філатов А. Не талантом єдиним / А. Філатов // Слобожанщина. – № 26. – 2003. – С. 93.